

ASSAIG

Friedrich Nietzsche,
L'Anticrist. Edició d'Antonio
Morillas. LLIBRES DE L'ÍNDIX.
Barcelona, 2004.

David Picó Sentelles,
Filosofia de la escucha.
CRÍTICA. Barcelona, 2005.

En un passatge de l'esplèndida introducció d'Antonio Morillas a la pionera edició de *L'Anticrist* en català s'esmenta una carta de Franz Overbeck del 1889: "Veig Nietzsche en un racó del sofà, tot encongit i llegint -com després se sabia, les últimes proves de *Nietzsche contra Wagner*-, oferint un aspecte tremendament deteriorat, ell que em veu i es llança cap a mi. Tot reconeixent-me m'abraça amb força, fet un mar de llàgrimes, i després, entre espasmes, torna a desplomar-se al sofà". L'escena passava a Torí i el filòsof s'acomiadava per sempre de la vida intel·lectual. L'amic Overbeck se'n va fer càrrec i el va dur a Basilea per tal que rebés una bona atenció mèdica.

No cal ser gaire agosarat per inferir d'aquesta trista escena que el pobre Nietzsche, ell mateix compositor de peces musicals molt menors, se sentia culpable davant del músic en què havia vist realitzades les seves idees de joventut, una mena de mestre ideal en aquella esfera de l'existència que més idealitzava -tal com explica David Picó en el seu assaig-. ¿Eren necessàries, les revoltes públiques? ¿Era necessari aquell *contra*, o el mateix Nietzsche, humà, massa humà, va adonar-se de la magnitud de l'error quan ja feia uns anys

El bigoti de Bismarck

PAU DITO TUBAU

que Wagner havia desaparegut i la possibilitat d'un diàleg enriquidor ja no podia produir-se?

Com a aprenent d'hellenista Nietzsche no va passar de ser un alemany del seu segle que va projectar les dèries cap a l'antiguitat sense preocupar-se gaire per conèixer a fons l'antiguitat; com a filòsof va permetre la

possibilitat que se l'interpretés com un darwinista estricte que menyspreava amb gestos aristocràtics tot intent de lligam cooperant amb les col·lectivitats mentre avalava moralment el predomini dels més forts i presentava els febles com a ressentits; com a pensador de la individualitat i els seus egois-

mes no va anar més enllà de la capacitat d'anàlisi dels anomenats moralistes francesos, La Rochefoucauld i La Bruyère, que queden ben per sota de Montaigne en l'estratègia de resolució de certes contradiccions malaltisses; però com a retratista de les misèries i grandeses de la figura del pensador

o de l'artista, com a descriptor del fur intern d'aquells que tracten de trobar el seu lloc entre els més grans de la història, Nietzsche no només és incomparable, sinó que és el bàlsam perfecte per a qui, com ell, vol i dol.

Nietzsche sabia i proclamava que la recerca de tot allò que és excel·lent implica unes condicions potser naturals i un esforç estrany que vitalment només està permès a uns pocs, i que, en el procés de creixement cap a aquesta mena de fites, s'han de superar de dolor a dolor diversos obstacles fins a obtenir plaers cada vegada més intensos; però, vés a saber per què, pretenia fer el cim eliminant el rastre dels seus mestres, contradient-los i revocant-los. En comptes d'acumular voraç el bo i millor de cadascú, i agrair allò rebut, i perseverar amb allò il·limitat, en comptes de ser la gran xucladora i esponja de tot, a la manera de Goethe, s'encaïllava en batalles destructives amb mestres menors o feia de rebentaire sense aconseguir alliberar-se d'allò que denigrava. I esclar, volia tenir el bigoti desbocat, de foll follet, però el tenia ordenat i tofut.

I no es relaxava, tenia vòmits, mals de cap, sempre havia d'anar en contra d'alguna cosa o emmirallar-se en aquells que havien assolit coses extraordinàries però potser no arribaven a ser els millors mestres de la història. I certament era un gran retratista de les mancances, les insuficiències -aquella tonada elèctrica i dolorosa de la seva prosa, genial en tants aspectes-, però massa sovint no podia callar i s'havia de dedicar a escopir. Ignorava que la felicitat no necessita les paraules, i que el silenci, quan passa, tot ho tensa calmat al seu pas. Després, a vegades, fins i tot comença a sonar.

EL FILÒSOF ALEMANY FRIEDRICH NIETZSCHE

ASSAIG

Pere Anguera, *Vers una Catalunya nacional*. FUNDACIÓ JOSEP RECASENS. Reus, 2005.

Pere Anguera ha recollit en aquest volum diversos textos, escrits entre el 1994 i el 2003, de procedència diversa, però que tenen la finalitat comuna d'analitzar la formació del catalanisme polític. Són escrits que han format part de conferències, ponències i articles de premsa. Tots estan vertebrats per una idea que dona nom al llibre *Vers una Catalunya nacional* i que esdevé el fil conductor de tot l'assaig. Pere Anguera manifesta que vol sintetitzar la proposta informativa i interpretativa: "El procés seguit per la societat catalana des del sentiment de saber-se una comunitat diferenciada, per la història i la cultura, dins l'Estat espanyol, fins a transformar aquest sentiment en una reclamació política de voluntat nacional que comportava l'exigència d'una mena o altra d'autogovern més o menys estable".

El naixement del sentiment catalanista

FERRAN AISA

L'autor ha estructurat el llibre en tres parts. En la primera centra l'interès a posar de manifest l'origen progressista i liberal del catalanisme. Anguera posa de manifest en aquesta primera part que l'origen del catalanisme polític va ser socialment d'esquerres. En la segona part repassa la relació i el punts de contacte entre el catalanisme i el carlisme. Finalment, planteja diversos aspectes lligats amb la consolidació del catalanisme polític al final del segle XIX i començaments del XX.

L'assaig inclou una cronologia històrica que fa molt més fàcil la lectura i la comprensió de les diferents situacions per les quals va passar Catalunya a través de la seva història contemporània.

Pere Anguera, en el primer dels temes tractats, es pregunta sobre les dues possibilitats de Catalunya: "Espanyols o catalans?". Capbussant-se en la història, des de finals del segle XVIII fins a l'època de Ferran VII i la seva filla Isabel II, l'autor considera que el sentit de la personalitat catalana està marcat pel liberalisme. Però precisament els enfrontaments civils contra aquests monarques espanyols, per una banda els allunyaria de participar en la construcció de l'Estat nacional espanyol i per l'altra va servir, als liberals, per emparar-se en la història de Catalunya. Aquesta nostàlgia pel passat es veuria aviat materialitzada amb l'aparició d'un sentiment de lloança per l'Edat Mitjana i per la

Corona d'Aragó. Víctor Balaguer va dirigir un periòdic que s'anomenà *La Corona de Aragón*, i els autors renaixentistes van posar tota la seva intel·ligència en aquesta tasca difusora de la Catalunya perduda. En la presentació del diari es deia: "El título de este periódico es un abrazo que en nombre de la tradición y de la historia damos a los cuatro reinos, es el guante que arrojamus a los despóticas y a los tiranos, ya sea desde un trono o una silla ministerial, pretendan de nuevo esclavizarnos y someternos".

ELS QUATRE REGNES

Naturalment, els quatre regnes a què fa referència l'escrit son: Catalunya, València, Aragó i les Balears. Són molt interessants, també, els capí-

tols que analitzen i fan referència a les guerres carlistes, que van assolir el nostre país durant tres etapes del segle XIX. Anguera es pregunta: "Per què no podien ser foralistes els primers carlins catalans?".

La tercera part del llibre està centrada a donar una resposta sobre el camí que es va prendre en les darreres dècades del segle XIX per construir la idea de la nació catalana. Pere Anguera ha fet un bon treball per aclarir o aportar noves dades a la reflexió i al debat sobre Catalunya, i ho fa des de la seva condició d'historiador. En les darreres pàgines del llibre hi ha uns apunts sobre la missió de la història i els historiadors: "L'historiador ha de restablir la veritat i per tant ha de contribuir a escombrar tots aquells elements deturpadors que entenebreixen o distorsionen el correcte coneixement del passat".

L'assaig d'Anguera té la marca precisament, de la feina ben feta. Es podrà estar d'acord amb ell o no en alguns plantejaments, però ofereix una bona eina per reflexionar en uns moments que ens fan falta tantes llums.